

УДК 34

ВПЛИВ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ НА ФОРМУВАННЯ ДЕРЖАВНИХ МЕХАНІЗМІВ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

*Перепелиця Я.В., студентка ВП НУБіП України «Ніжинський агротехнічний
інститут»*

*Науковий керівник – Грабовецький О.І., ст. викладач кафедри соціально-
гуманітарних дисциплін ВП НУБіП України «Ніжинський агротехнічний інститут»*

У сучасному світі вища освіта визнається одним із найважливіших факторів, які забезпечують стійкий економічний розвиток, соціальну стабільність, ефективне функціонування інститутів громадянського суспільства. Наша країна все більше інтегрується у світовий простір, проводить реформування усіх сфер життєдіяльності суспільства, зокрема і вищої освіти. У комплексі питань реформування вищої освіти особливо виділяється проблема забезпечення її якості, одному з аспектів якої – формуванню державних механізмів – і присвячена дана стаття.

Глобалізація, механізми державного управління, якість вищої освіти, вища освіта.

Постановка проблеми. Одним з пріоритетних напрямів державної освітньої політики України є постійне покращення якості освіти, формування нового якісного складу спеціалістів, здатних забезпечити конкурентоспроможність держави, її економічний розвиток та політичну незалежність. В епоху глобалізації найвпливовішими факторами соціальної динаміки стають інформація, наука і освіта.

Мета статті полягає в дослідженні впливу глобалізаційних процесів на формування нових підходів у функціонуванні механізмів забезпечення якості вищої освіти в Україні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Окремі аспекти обраної теми знайшли своє відображення у працях багатьох сучасних українських дослідників, серед яких слід виділити В. П. Андрущенко, В. Г. Вікторова, Д. І. Дзвінчука, М. З. Згуровського, К. В. Корсака, В. Г. Кременя, М. Д. Култаєву, В. І. Лугового, М. П. Лукашевича, М. І. Михальченка, В. М. Ткаченка, О. С. Шевченка та ін. Проте вимагає подальшого розвитку дослідження питань, пов'язаних із розвитком і комплексною розробкою інноваційних підходів до формування державних механізмів забезпечення якості вищої освіти під впливом глобалізаційних процесів.

Викладення основного матеріалу. Якість вищої освіти – це рівень відповідності різноманітних аспектів вищої освіти системі прийнятих вимог, соціальних норм, державних та міжнародних освітніх стандартів та їх здатність задовольняти потреби громадян та суспільства в цілому. Отримання якісної освіти залежить від якості самих вимог, якості ресурсів та якості освітніх процесів, які безпосередньо забезпечують підготовку фахівців.

Під державним механізмом управління якістю вищої освіти будемо розуміти систему або комплекс взаємоузгоджених політичних, економічних, соціальних, організаційних і правових засобів, методів та важелів цілеспрямованого впливу органів державного управління на якість вищої освіти.

Початкові зміни в освіті почалися після ухвалення в травні 1991 року Закону України «Про освіту». На основі цього закону у вищих навчальних закладах було здійснено перехід на треступеневу підготовку – бакалавр, спеціаліст, магістр. Усі вузи повинні були проходити ліцензування й акредитацію, що забезпечували державний контроль за їхньою навчальною діяльністю та якістю освітніх послуг. У грудні 1991 р. відповідним Указом Президента України було створено об'єднане Міністерство освіти. Сьогодні це Міністерство вже носить назву Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України.

СЕКЦІЯ 3

**«Соціально-економічні аспекти управління якістю освіти і науки»
«Освітні інновації з позицій доступності та неперервності освіти»**

Наступним кроком стали розробка та ухвалення Державної національної програми «Освіта. Україна XXI століття» (1993 рік), в якій основну увагу було зосереджено на необхідності виходу освіти України на рівень розвинутих країн світу шляхом докорінного реформування її концептуальних, структурних та організаційних засад.

Система контролю якості вищої освіти відбувається у зв'язку із процесами глобалізації. Глобалізація являє собою багатогранне і суперечливе явище, що поєднує все більш складний комплекс взаємодій не тільки між фізичними особами, підприємствами, інститутами і ринками, а й між державами. Метою глобалізації вищої освіти є створення міжнародного освітнього університетського простору, що відповідає цілям Болонського процесу. Значний вплив на реформування вищої освіти має розвиток інформаційних технологій, всесвітньої мережі Інтернет та формування глобального інформаційного простору, науково-технічний прогрес.

До основних глобалізаційних чинників, які впливають на процеси реформування державних механізмів забезпечення якості освіти в Україні можна віднести такі: - масовий характер освіти; - процеси євроінтеграції та стандартизації сфери освіти, прийняття Болонської декларації; - зростання значущості освіти високої якості; - адаптація освітнього процесу до запитів і потреб особистості; - радикальні зміни в системі комунікації; - розвиток віртуальних університетів і дистанційних форм навчання; - розширення мобільності учасників освітнього процесу; - зростання популярності концепції навчання упродовж всього життя.

Стратегічні напрями розвитку вищої освіти визначені Конституцією України, Законами України «Про освіту», «Про вищу освіту», Указами Президента України, постановами Кабінету Міністрів України та Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України. Державними органами управління освітою в Україні є Міністерство освіти і науки України, міністерства і відомства, яким підпорядковані заклади освіти, Вища атестаційна комісія України, державні комітети, агентства, комісії, Міністерство освіти і науки Автономної Республіки Крим, місцеві органи державної виконавчої влади та органи місцевого самоврядування.

Для вітчизняної вищої освіти основними інструментами регулювання якості освітньої діяльності є механізми ліцензування та акредитації спеціальностей, програм, навчального закладу, а також механізми контролю за дотриманням ліцензійних умов надання освітніх послуг і правил провадження освітньої діяльності навчальним закладом. Такий контроль на підставі норм чинного законодавства постійно здійснюється Міністерством освіти і науки України, Державною інспекцією навчальних закладів та Державною акредитаційною комісією України.

Ліцензування освітніх послуг регламентується Постановою Кабінету Міністрів України «Про ліцензування освітніх послуг» від 29.08.2003 р. № 1380. За результатами ліцензування Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України, надає навчальним закладам незалежно від форм власності ліцензії на право здійснення освітньої діяльності. Невиконання або грубе порушення навчальним закладом умов і правил ліцензійної діяльності, подання та розповсюдження недостовірної інформації щодо її здійснення є підставою для призупинення дії або анулювання ліцензії.

Акредитація вищих навчальних закладів проводиться відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України від 9.08.2001 р. № 978 «Про затвердження Положення про акредитацію вищих навчальних закладів і спеціальностей у вищих навчальних закладах та вищих професійних училищах». Сутність акредитації полягає у наданні вищому навчальному закладу певного типу права провадити освітню діяльність, пов'язану із здобуттям вищої освіти та кваліфікації, відповідно до вимог стандартів вищої освіти.

Відповідно до Указу Президента України «Про затвердження Положення про Державну інспекцію навчальних закладів України» від 08.04.2011 р. № 438/2011 в Україні проводиться інспекція навчальних закладів. Завданнями Державної інспекції визначено реалізацію державної політики в сфері освіти через здійснення державного нагляду і контролю за діяльністю навчальних закладів.

**Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції
професорсько-викладацького складу, науковців, аспірантів і студентів
«Роль інститутів освіти та науки у формуванні інноваційної культури суспільства»**

Ранжування вищих навчальних закладів є явищем глобального характеру. Рейтинги задовольняють потребу споживачів освітніх послуг; стимулюють конкуренцію між навчальними закладами; дають раціональну мотивацію для вкладення інвестицій; допомагають зробити вибір між різними ВНЗ, програмами, дисциплінами.

За допомогою освітнього моніторингу робляться спроби відповісти на питання про ефективність тієї або іншої технології навчання, виділити чинники, що впливають на якість навчання, знайти приклади зв'язку кваліфікації викладача і результатів викладання, слугувати розробці освітньої політики, давати матеріал для аналізу стану системи освіти у порівнянні з іншими країнами, узгодити параметри освітньої політики із світовими тенденціями. Складовою частиною моніторингу освіти стало вимірювання її якості шляхом зовнішнього незалежного оцінювання (ЗНО).

Реалізація державно-громадського управління забезпечується функціонуванням акредитаційних комісій – громадських організацій, що займаються розробкою інструментарію й методик оцінки якості, а також здійснюють перевірки якості освіти. У компетенцію цих агенцій входить відбір і навчання експертів, що проводять перевірки, а також періодична публікація матеріалів перевірок, аналіз результатів діяльності, проблем і перспектив систем якості в сфері освіти. Застосування такого механізму управління якістю вищої освіти пояснюється тим, що оцінювання проводитиметься незалежними організаціями, які не будуть представляти чийсь приватні інтереси і захищатимуть у першу чергу споживача. Враховуючи сучасні тенденції до модернізації державних механізмів забезпечення якості вищої освіти, можемо стверджувати, що в Україні існує необхідність впровадження такого виду управління якістю вищої освіти.

Висновки. Сучасний розвиток механізмів державного управління якістю вищої освіти позначений впливом таких важливих глобалізаційних процесів, як набуття освітою масового характеру, зростання ролі освіти як основного елемента конкурентоспроможності країни та індивіда зокрема, зростання мобільності учасників освітнього процесу, поява дистанційного навчання, зростання актуальності концепції «освіта впродовж життя», прагнення до уніфікації освітнього процесу та ін. Елементами новизни у розвитку вітчизняних державних механізмів забезпечення якості вищої освіти можна вважати такі: моніторинг рівня якості освіти, ранжування та проведення державної інспекції вищих навчальних закладів. Перспективним напрямком забезпечення якості освіти є впровадження державно-громадського управління та створення спеціалізованих акредитаційних комісій.

Список літератури

1. Андрущенко В. Формування єдиних освітніх пріоритетів. Стаття перша: Лісабонські домовленості / В. Андрущенко, У. Науменко // Вісник Інституту розвитку дитини. – 2011. – № 14. – С. 68-77.
2. Андрущенко В. Формування єдиних освітніх пріоритетів. Стаття друга: Болонський процес / В. Андрущенко, У. Науменко // Вісник Інституту розвитку дитини. – 2011. – № 15. – С. 57-65.
3. Гнезділова К. М. Проблема визначення якості освітніх послуг закладу вищої школи / К. М. Гнезділова // Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальній школі. – 2009. – № 2. – С. 104-107.

In today's world of higher education is recognized as one of the most important factors to ensure sustainable economic development, social stability, effective functioning of civil society Our country is increasingly integrated into the global space, makes reform all spheres of society, including higher education. The complex issues of reform, highlights the problem of quality assurance, one aspect of which - state mechanisms - and the subject of this article.

Keywords: globalization, governance mechanisms, the quality of higher education, higher education.